

SZZK otázky pro INSK navazující, specializace knihověda (D)
(platné pro studenty přijaté od 2010/2011 včetně)

a) Historické knižní fondy, jejich ochrana a způsoby zpřístupňování

1. Vznik, proměny a cíle historické knihovědy. Její místo ve studiu knižní kultury jakožto specifické složky kulturního dědictví. Významné proudy a osobnosti se zvláštním přihlédnutím k českému prostředí.
2. Moderní pojetí práce s historickými fondy u nás a v cizině, zejména v oblasti moderního elektronického zpracování. Používané katalogizační formáty při popisu historických fondů v ČR, jejich rozdíly, rozšířenost a vývojové tendence (Aleph, Clavius, KP-Win, ARL).
3. Základní rozdíly při katalogizačním popisu starého tisku dle pravidel ISBD oproti katalogizaci moderního fondu.
4. Dnešní úloha kurátora vzácných knižních sbírek, nároky na jeho kvalifikaci a role, proměna knihovědně zaměřeného pracovníka v dnešní společnosti.
5. Vztah knihovědy, archivnictví a muzejnictví. Rozdíly mezi knihovním fondem, archivním fondem a muzejní sbírkou.
6. Pomocné vědy historické; jejich obecná charakteristika a vývoj, popis nejpodstatnějších PVH, vztah ke knihovědě, přínos při práci se vzácnými historickými fondy.
7. Archivnictví; základní pojmy, metody práce a zpřístupnění, organizace a vývoj archivní sítě v ČR; odlišné aspekty vzhledem ke knihovnám.
8. Heraldika, sfragistika; charakteristika disciplín a jejich využití v knihovědné praxi.
9. Diplomatika; její charakteristika, základní pojmy, hlavní typy diplomatického materiálu, vnitřní a vnější znaky diplomatického materiálu. Využití diplomatiky v knihovědné praxi.
10. Historie a současná situace v oblasti digitalizace a zpřístupňování kulturněhistorického dědictví v ČR, role knihoven v ČR a úlohy a cíle Národní knihovny ČR (včetně její pozice v Evropě).
11. Proces digitalizace; přehled důvodů, cílů, přínosu i problémů, možnosti využití digitálních dat.
12. Popis životního cyklu digitálního dokumentu; jednotlivé kroky digitalizace, uložení, zpřístupnění.
13. Současné aktivity v oblasti digitalizace a online zpřístupňování kulturního dědictví v Evropě, výhled a cíle do budoucna.

14. Vyberte několik systémů kulturního dědictví, které znáte a popište na jejich příkladu hlavní obecné rysy systémů kulturního dědictví, jejich vlastnosti, cíle a přínos pro uživatele.

b) Typologie, ilustrace a vazba rukopisné a tištěné knihy od počátků do 20. století

1. Kniha jako kulturní a civilizační fenomén. Kulturní antropologie knihy. Typy knihy v různých kulturních okruzích.
2. Paleografie; charakteristika disciplíny, práce s textem (transliterace, transkripce), zkratky a zkracovací znaménka.
3. Vývoj základních písem ve starověku a jejich stručná charakteristika.
4. Psací látky a náčiní ve starověku a středověku, role skriptorií.
5. Výčet hlavních druhů a typů písem v evropském středověku a jejich stručná charakteristika.
6. Vývoj novogotického rukopisného písma v Německu a jeho použití v Českých zemích.
7. Vývoj humanistických písem v raném a pozdním novověku v Evropě a v Českých zemích.
8. Rukopisná kniha kodexového typu, její umělecká výzdoba a kulturní a společenská funkce ve středověké společnosti.
9. Historické formy tisku před polovinou 15. stol. s důrazem na specifika evropského deskotisku a blokových knih.
10. Tiskové písmo, jeho původ a klasifikace. Vývoj písmolijeecké technologie do konce 19. století.
11. Tiskárna a její vybavení v historickém vývoji. Dopad průmyslové revoluce 19. století do typografie a její přerod v polygrafii.
12. Technologie výroby papíru, základní druhy papíru pro tisk a pro vazebné účely. Filigrány.
13. Grafické techniky knižní ilustrace pořizované „z výšky“.
14. Grafické techniky knižní ilustrace pořizované „z hloubky“.
15. Grafické techniky knižní ilustrace pořizované „z plochy“.
16. Grafické techniky knižní ilustrace a reprodukční techniky 20. století.
17. Pozdně gotická knižní ilustrace, její vývoj v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
18. Renesanční knižní ilustrace, její vývoj v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
19. Barokní knižní ilustrace, její vývoj v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.

20. Knižní ilustrace 19. století, její vývoj v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
21. Knižní ilustrace 20. století., její vývoj v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
22. Typologie knižní obálky, autorská kniha.
23. Hlavní zásady typografie.
24. Tiskařské signety v zahraničí a v Českých zemích, jejich typologie a funkce.
25. Funkce knižní vazby, technologie a materiály ručního knihvazačství.
26. Vývoj knihvazačských stylů gotických a renesančních.
27. Vývoj knihvazačských stylů barokních, rokokových, klasicistních a empírových.
28. Technologie a stylová charakteristika industriální vazby 19. století.

c) Varianta A: Dějiny knihoven od starověku do 20. století

1. Knihovny ve starověku. Uveďte příklady z jednotlivých geografických oblastí a srovnajte je.
2. Základní druhy knihoven v evropském středověku.
3. Porovnání vývoje českých a evropských středověkých knihoven
4. Vliv reformačních hnutí na vývoj knihoven v Českých zemích a v Evropě.
5. Vliv humanismu a renesance na evropskou knižní kulturu a knihovnictví.
6. Typické rysy renesanční a barokní šlechtické, měšťanské a klášterní knihovny, vnitřní a vnější znaky.
7. Vznik a rozvoj institucionálních knihoven.
8. Počátky a vývoj otevírání soukromých knihoven veřejnosti.
9. Vliv osvícenství na evropskou a českou knižní kulturu a knihovnictví.
10. Právní úprava vydávání a distribuce knih a časopisů od roku 1848 do současnosti.
11. Počátky veřejných knihoven v našich zemích. Veřejné půjčovny a čítárny knih a novin. Knihovny čtenářských spolků a společností.
12. Hlavní rysy vývoje československého knihovnictví v letech 1918-1938. První knihovní zákon.
13. Československé knihovnictví a legislativa v letech 1950-1989.
14. Recepce knihy (autor, text, čtenář, interpretace).

15. Významné osobnosti knihovnictví, informační vědy a knihovědy. Charakterizujte jejich činnost a význam pro vývoj oboru.

c) Varianta B: Dějiny knihtisku 15. – 20. století

1. Základní evropské tendence vývoje knihtisku do roku 1500 s přihlédnutím ke specifickému vývoji Českých zemí.
2. Raně renesanční kniha a knihtisk v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
3. Pozdně renesanční kniha a knihtisk v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
4. Barokní kniha a knihtisk v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
5. Rokoková a klasicistní kniha a knihtisk v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální.
6. Kniha a knihtisk 19. století v zahraničí a v Českých zemích, společné tendence a jevy individuální (zejména během národního obrození).
7. Kniha a knihtisk první poloviny 20. století v Českých zemích, tiskárny a osobnosti průmyslové knižní kultury.
8. Významní zahraniční představitelé knihtisku před rokem 1500.
9. Problematika datace Kroniky trojánské a rozdíly mezi českou a moravskou produkcí prvotisků.
10. Významní zahraniční představitelé knihtisku v době renesance.
11. Tiskárna bratrská v Ivančicích a Kralicích, její předchůdci a následníci.
12. Jiří Melantrich z Aventýnu.
13. Daniel Adam z Veleslavína.
14. Jiří Černý z Černého Mostu a jeho manýrističtí souputníci.
15. Významní zahraniční představitelé knihtisku v době baroka a klasicismu.
16. Tiskárna jezuitská a Tiskárna arcibiskupská v Praze.
17. Karel František Rosenmüller.
18. Vliv Josefa Mánesa a Mikoláše Alše na vývoj knižní ilustrace u nás
19. Josef Čapek a kniha
20. Vznik moderní české knihy na přelomu 19. a 20. století.

c) Varianta C: Dějiny knižního obchodu a nakladatelství 15. – 20. století

1. Vznik a vývoj nakladatelství v Evropě i v Českých zemích do roku 1800 a jejich vliv na kvalitu a kvantitu knižní produkce.
2. Profesionální organizace tiskařů, nakladatelů a knihkupců 19. a 20. století.
3. Cenzura jako politický, kulturní a sociologický fenomén 16. až 19. stol., její vliv na knižní produkci v Evropě i v Českých zemích.
4. Tištěná kniha jako zboží, způsoby distribuce včetně veletrhů, vznik knihkupecké sítě v Českých zemích do konce 19. stol.
5. Kulturní a politická role tiskaře jako editora, překladatele, nakladatele a knihkupce. Diferenciace těchto funkcí a vznik institucionálních tiskáren.
6. Nakladatel a autor, autor a ilustrátor v 19. století.
7. Knížky lidového čtení a kramářské tisky 18. a 19. století, jejich typografická specifika.
8. Matěj Václav Kramerius, jeho předchůdci i pokračovatelé. Počátky českého novinářství.
9. Bohumil Haase a Ferdinand Schönfeld. Industrializace knižní výroby.
10. Německý, hebrejský a český knihtisk v Praze v 19. století
11. Kniha jako individuální řemeslo. Podíl bibliofilie na vzniku moderní české knihy.
12. Kniha v exilu a samizdatu
13. Autor a nakladatel (ediční příprava textů).